

Jekabaara

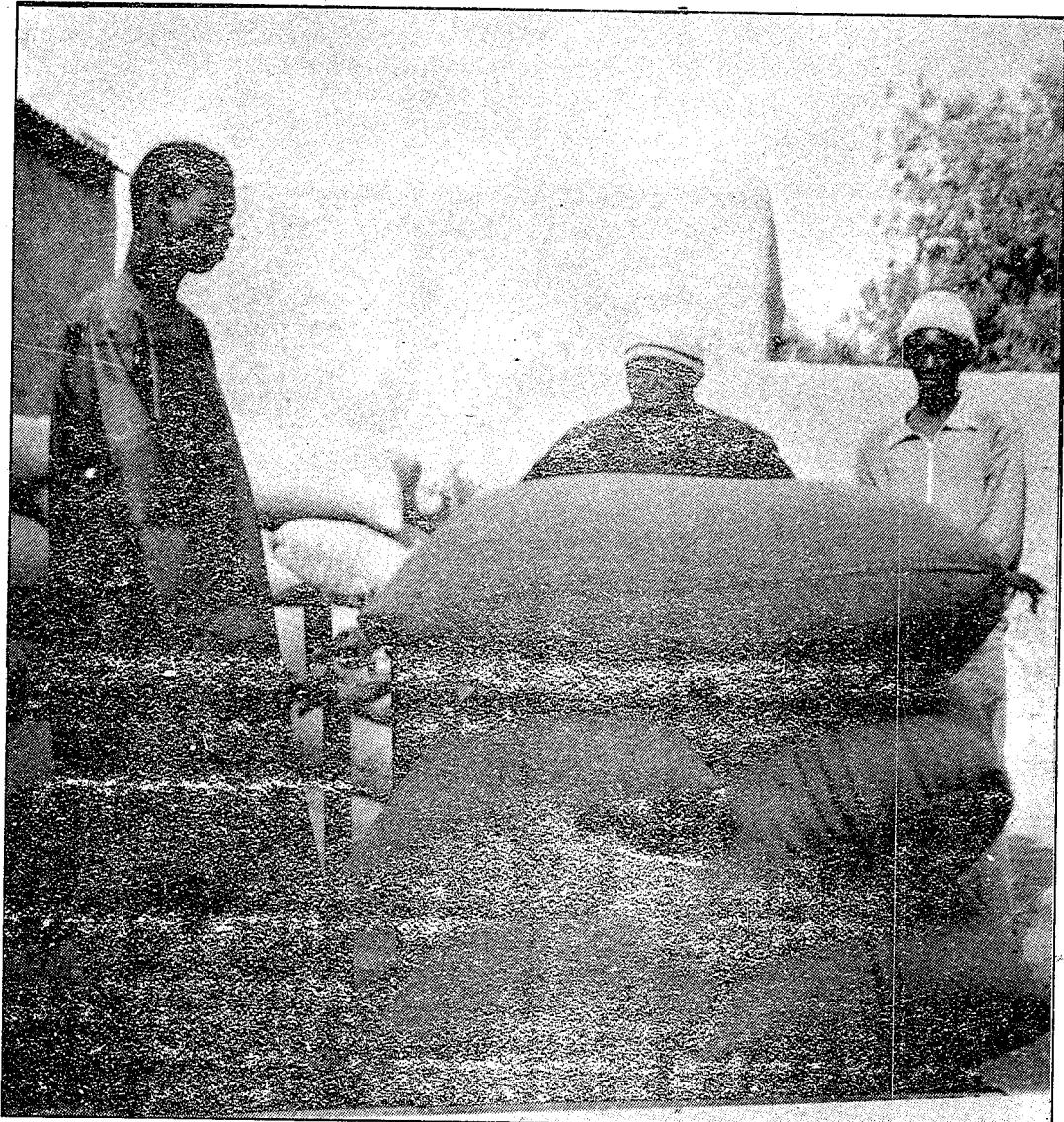
boko 71 nan d. 20
1991 SAN KALO TAN NI KELENNAN

Jembe

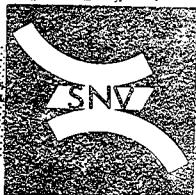
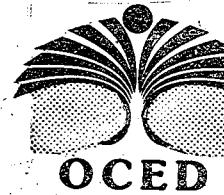
édition spéciale musoman kunnafoni

Faamuya

Yiriwaton

1991/1992 SAN KOORI KOLOMA NI
SENEFEN TOW SANNIFEERE LAHALAYA

Dakunw

№ 2
Ka se Jekabaara kalanbagaw
ma

№ 3
1991 san sannifeere lahalaw

№ 6
MAKOCI sigi-ka-toba
benkanw

№ 9
Duguw kunnafoni

№ 10
Jamana ka netaa koson

№ 11
Turabu,
Denbanuman

№ 12
Nsiirin
Fantanya ani ladurutoya te
ladiriya bali

Ka se duguw ma

Ka se Jekabaara kalanbagaw ma

An ka jamana ye jamanaba ye. O sabatilen don kabini lawale la. N'a fôra ko jamanaba ye Mali ye, o t'a kono janya dôrôñ ko ye, nk'a cogoya bëe de ko don : bonya, a kôñomogow ka adamadênya, u ka dorogo n'u ka fasokanu... Nka jamanaba in sigilen don fembaw kan minnu tôgo ye ko ben, baara ani hakili numan. Yali kabini lawale la, an ka jamana in de tun te wele ko laminiduguw jo jigineba wa ? O koro te dôwëre ye nin ko : an ka jamana donna ni seneke jamabaya de ye. O kanma, fen o fen be senekelaw ka jetaa n'u ka soro yiriwa, o fen o waleyali ka kan ka k'an bëe kunko ye. N'o do ro kelen walim'a caman dun lawaleyara njogon fe dun ? O la, an b'a fo ko «Alatanu». O siratege la, an bëe nisondiyara ni MAKOCI ni cikelaw (koorisenenaw) ka sigi-ka-foba kelen ye Segu 1991 san kalo 9n tile 24, f'a tile 27. An dalen b'a la ko sigi-ka-foba in ka ko latigelen bëe be b'u sira fe. O hukumu kono, walasa ka cikelaw lafaamuya sigi-ka-foba in kekunw n'a kolatigelen la, MAKOCI ciye ni jekabaara sèben jekulu benn'a kan, k'a kono kobaw bo jekabaara boko danmado kono. O baara o be damine boko in na, Ni Ala sonna, boko in ni boko nataw kono, an be na kuma aw ye sigi-ka-foba in kan fo k'a lahala bëe foori. Boko kelen in kono fana, an y'a janiya ka koori koloma ni senefer sannifeereta werew sanda da Jekabaara kalanbagaw tulo kan. O sirajuru kelen kono, aw be na waleyaw kalan minnu wajibiyalen don walasa ka ladiyaliwariw soro koori koloma

Ni kalosara ye baarakela caman jigi ye, sannifeere ye cikela ta ye

sanda kan. N'okunafoni damando bora yen, an kanubaga dôw ka batiki b'an bolo aw be se ka minnu kalan, barisa an ka baara kun do y'o fana ye : ka cikelaw kalan ; k'u lafaamuya u ka baara kecogo numan na ani k'u labo njogon ka sigidaw kalama. Kele min b'an ka

jamana kônm ni dôw ko ko : burudamekele ni dôw ko ko sôrntanyakelé, o be cogodi ? Aw b'o kunnafoni soro ne 10 nan, boko in kono. K'an ben boko 72nan na !

Tumani Yalam Sidibe

Senefer bolenw labaaracogo numan fana ye sene soro yiriwasira do ye

MAKOCI KUNNAFONI

1991 san sannifeere lahalaw.

Sannifeere daminewaati n'a labanwaati

Kamiyonw lankolon mankan ka bɔ koorisugu si la

Sannifeere bɛ damine 1991 san kalo 10 nan tile 21. A ka kar ka kuncé 1992 san kalo 4 nan tile 30

Senefenw sandaw senekelaw ye
Senefenw sandaw sigilen don nin cogo in de la senekelaw ye :

- **Koɔri :**

Kalite folɔ : o be san kilo dɔrɔmɛ 17 la, konseglin lawulilen a kanma, o dɔrɔmɛ 2 be di kilo kelen-kelen na k'a fara sanda kan.

Kalite filanan : O be san kilo dɔrɔmɛ 15, lawulilen a kanma, o dɔrɔmɛ 2 be di kilo kelen-kelen na ka fara sanda kan.

Kalite sabanan : O be san kilo dɔrɔmɛ 9, lawulilen a kanma, o dɔrɔmɛ 2 be di kilo kelen-kelen na ka fara sanda kan.

lawulilen a kanma, o ni koɔri koloma sansongo bɛe be sara nogon fe, nka ale ta be ke ni warisaraseben

kerenkerennen ye.

- **Daafu**

Kalite folɔ : dɔrɔmɛ 23, kilo kelen

Kalite filanan : dɔrɔmɛ 21, kilo kelen

Kalite sabanan : dɔrɔmɛ 15, kilo kelen

- **Tiga**

Tiga songoko b'a feerebagaw sago la. MAKOCI b'a san ninan kilo dɔrɔmɛ 12 la.

- **Bene**

O be san kilo dɔrɔmɛ 18 na

- **Sano ni keninge ani kaba**

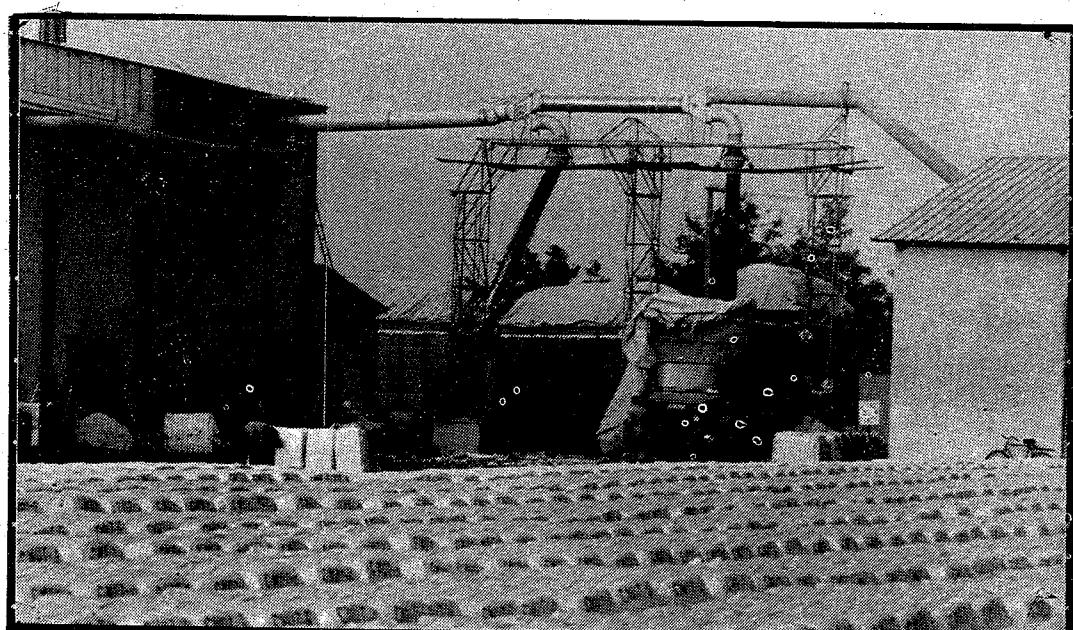
MAKOCI b'olu sannifeere ke tigaseneyɔrw dɔrɔn de kono.

Sumanw sannifeereko be senekelaw yere sago la. O n'a ta bɛe, MAKOCI y'a naniya ka sumansan ke a ka cikela minentigiw fe kilo dɔrɔmɛ 7 la ka ben sugu lahalaya ma. Ni sugukono-sanda dun yelenna o hake o kan, a ka kan MAKOCI kana suman sannifeere ke.

Siw sanda MAKOCI fe

Siw be san nin sandaw de la :

- **daasi :** kilo dɔrɔmɛ 40

Koɔri wurusi dabalistaw ka baara sabatili be bɔ koorisugu baara cogoya de la

MAKOCI KUNNAFONI

- kabasi : kilo dōrōmē 13
- nosi : kilo dōrōmē 25
- malosi : kilo dōrōmē 19 (sicayasiw)
- tigasi sicayasiw : kilo dōrōmē 15
- dolikisi : kilo dōrōmē 50
- bənesi : kilo dōrōmē 25
- Sənəsi ni keningesi : kilo dōrōmē 13
- sojası : kilo dōrōmē 17
- koorisıw (C4 ni R1) : kilo dōrōmē 18
ni kosegin lawulilen a kanma, odōrōmē
fila kilo la. Koorsiliwari te sara
duguyiriwatōn wye.

Koorsiliwari

A kera tōni hake o hake ye, dōrōmē 25
be sara koorsilibaga ye tile o tile, sugu
kelen-kelen na.

Sannifeere jekulu ka sugu wari. O ye
dōrōmē 5 ni tama 3 ye fən sannifeere-
len kelen-kelen bee tōni na MAKOCI
maraw kono.

Kamiyon lafawari sarata sannifeere
jekulu fe. O ye dōrōmē 25 ye tōni na,
fən sannifeerelen kelen-kelen bee la.

Duguyiriwatōngansanw ka sugu wari.
Duguyiriwatōngansanw ka sugu wari
ye ninnu de ye :

- dōrōmē 400, koori koloma ni daafu
kilo kelen-kelen bee la

- Dōrōmē 160, suman ni tiga walima
benne tōni dilen kelen-kelen bee la.

Duguyiriwatōn kafoyiriwatōnmaw ka
sugu wari. Duguyiriwatōn
kafoyiriwatōnmaw ka sugu wari ye
ninnu de ye :

- Dōrōmē 600, koori koloma ni daafu
tōni kelen-kelen bee la.

- Dōrōmē 160, suman ni tiga walima
benne tōni dilen kelen-kelen bee la.

Koori-bo-joona ni koori doni
ladiyaliwari. Ladiyaliwari min be wele
ko «koori-bo-joona ni koori koloma doni
ladiyaliwari» o be di cikelaw ma min-
nu mana sariya ninnu matarafa :

- Föls Ladiyaliwari in be di dabada
ma minnu ka koori koloma bora ani k'a
lase wurusi dabalida la, kalo 10n tile
20 ni kalo 11n tile 30 kono.

- 2n Ladiyaliwari in be sara pənbasikili
ka girinya hake de la.

- 3n Koori kalite föls de ka kan ka don
ladiyaliwari sərəli kadara kono.

- 4n Ladiyaliwari sarata koori koloma
tōni na, o dansigilen be nin cogo in na

:
- k'a ta kalo 10n tile 20 f'a tile 31, o ye
dōrōmē 1000 ye

- k'a ta kalo 11n tile 1 f'a tile 10, o ye

be nənəbə cikekfokuntigi ni kafo
koorisənenaw ka donnogonna jekulu
təgəlaməgo fe.

Kaliteko segesegeli be ke wurusi
dabalida donda la, dabalida kuntigi ni
koorisənenaw ka donnogonna jekulu
təgəlaməgo fe. O segesegeliw be ke
sababu ye ka koori koloma lajelikew
ka baara latilen u bolo, barisa olu de
be baara kəduguyiriwatōnfana kono.

*Koori koloma ka lase a waati la sugu la, o b'a to baara
tow be sira sərə waati dogcdalen kono*

dōrōmē 500 ye

- k'a ta kalo 11n tile 11 f'a tile 20, o ye
dōrōmē 300 ye

- k'a ta kalo 11n tile 21 f'a tile 30, o ye
dōrōmē 100 ye.

Nin ladiyaliwari dili kun de ye ka koori
koloma kalite nə ani ka dabalidaw ka
baara wulili nəgoaya.

Koori koloma lajeli sugu gansan kono
ani a sanni ladallasira fe.

Koori laje kesu labaarali wajibiyalen
don lajelikew fe.

Koori koloma lajeli duguyiriwatōn
suguw kono. O be ke jekulu kafolen fe
min məgo ye MAKOCI məgo kelen ni
duguyiriwatōn məgo fila ye. I'n'a fo a
be ke cogo min na koori sugu gan-
sanw kono, lajelikesu labaarali ye
wajibiye. Ni geleya donna baara la, o

Koori koloma wari sarali be ke MAKOCI
ni duguyiriwatōn ka jekulu kafolen
ka kalite fölen kan.

Koori koloma doniniw

- Ni sugu min koori donini daminenə o
man kan ka lajo fo ka koori bee doni ka
ban.

- Koori koloma fən surew hake min
yamarualen don MAKOCI fe, o ye
3% ye (3 tan na).

- Ni koori koloma fən surew hake
temenna 3% kan, o san-fe-hake o
wari be tige ka bo koori sənəgəsarato la
duguyiriwatōn ni dugu gansaw ye,
minnu ka koori koloma tijenən bonya
yera pənbasikili kan.

- Nin koori koloma tōni ladonta ma bən
kamiyon ka donita hakew ma, sugu

MAKOCI KUNNAFONI

Bagan keneman n'a labaloko numan de bë...

gansan kono sannifeere sen fe, o bë ke sababu ye k'o yoro koeritigiw nangi. O toni hake dafalan bë jate ka bo koeritigiw kun ka ben MAKOCI kono sariya ma kamiyon labaarali kan (toni bametere la).

- Yamaruya te kamiyon soferew bolo ani sugu gansan koeritigiw, ka kerefe-ben ke koeri koloma doniniko la.

Duguyiriwatow ka koeri koloma wari sarali. Walasa ka duguyiriwatow ka koeri koloma wari sarali lateliya, nebilawari bë sara u ye min jate bë mine dugu-kono-peseli girinya hake la kilo dorome 15 la. Ni koeri koloma sera ponbasikili la sa, sarali bë ke nin cogo in na :

- kalite folo : kilo dorome 17 ni kosegin lawulilen a kanma, o dorome 2; kilo la ;
- kalite filanan : kilo dorome 15 ni kosegin lawulilen a kanmadorome 2, kilo la.
- kalite sabanan : kilo dorome 9 ni kosegin lawulilen a kanma, o dorome 2, kilo la.

Doonin-doonin sarali te ke.

Warisaralikafojiginew njurudonkesu fe.

Kafojiginew bë sen kan yoro o yoro, koori warisarali bë ke dugukonokesu fe. Olu kelenw bë juruw makanni fana.

Bagandumuni

«HUICOMA» b'a don borew kono kilo 50, kilo 50.

«HUICOMA» ka bagandumuni doron-

bë di k'a da MAKOCI ni koerisenenaw ka sigi-ka-foba ka lajini kan. Jamana bagandumuni-tilan-jekulu ka kan ka hake 50% (toni 36500) de bila koerisenenaw ka bolo kan (i n'a fo a lajinina cogo min sigi-ka-foba sen fe).

Nin hake o sorola, a ka kan ka tilan cogo min, o file :

MAKOCI ka Fana cikemara : toni 7250

MAKOCI ka Buguni cikemara : toni 3820

MAKOCI ka Sikaso cikemara : toni 53 53

MAKOCI ka Kucala cikemara : toni 11120

MAKOCI ka San cikemara : toni 6490

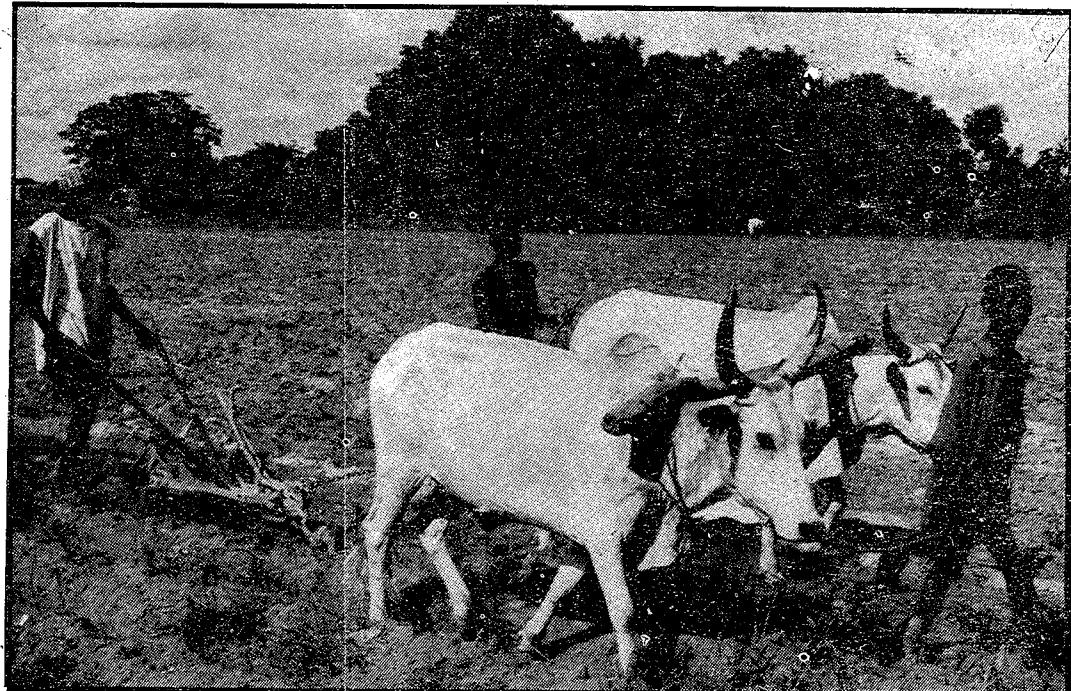
MAKOCI ka hake kuuru : toni 34.000

«OHV» mara : toni 2500

Bagandumuni-tilan-jekulu ka kan k'a jini «HUICOMA» fe a ka hake dita in barikama di kalo 11n, ni kalo 4n ce. MAKOCI b'a ka maraw yoro ta hake laseli damine u ma kalo 11n na ni samijefé bagandumuni to ye min b'a bolokoro maraw kono.

MAKOCI cinc

Bayelemabaa
Tumani Yalam Sidibe

...monebobaara ke

MAKOCI sigi-ka-foba min kera Segu 1991 san kalo 9 nan tile 24 f'a tile 27, cikelaw sendonniko hakilinan nini kan MAKOCI kooribaara taabolo la, o benkanw.

Sigi-ka-foba kera Segu k'a ta 1991 san kalo 9 nan tile 24 f'a tile 27, min kun tun ye kakilinan nini ye cikelaw sendonniko la kooribaara taabolo la.

- Mogo 84 de tun be je-ka-foba in kene kan, minnu tun tilannen don nin cogo in na :
- MAKOCI ni «OHV» koorisenenaw ka cidenw
- Mali sené yiriwasoba togolamogow
- MAKOCI cikelaw n'a cikemaraw an'a nemogosoba ka lasigiden nemaaw.
- «OHV» lasigiden nemaaw

Cike ni sigidakow ani baganmara setigiblon (minisiriso) ka ciden de tun ye je-ka-foba in ko nemaaya ye. Je-ka-foba in dayeleli n'a datuguli nena jew nemaaya tun be Segu marakuntigi bolo.

Je-ka-foba in min baaraw tun nemaaya be seneké yiriwa bolofara kuntigi Sine Konate bolo; da sera kuma minnu ma o kono, olu file ninnu ye :

- 1% Cikelaw labenni
 - 2% San baarabolodalenw
 - 3% Koori koloma sannifeereli
 - 4% Bagandumuni jinini n'a tilanni an'a feereli
- «OHV» koorisenenaw sendonni kooribaara taabolo la. Walasako folen ninnu ka se ka nejini a cogo la, baarakulu kono (9) sirigira sen kan minnu kelen-kelenna tun n'u ka hakili-jagabobaara don. O baarakulu 9 bee ka baara jirala je-ka-foba kene

kan, kuma ker'u kan, ka hakililantaw di u kan, ani ka ben k'u kan jama fe.

1% Cikelaw labenni

- Jateminé kelen cikelaw sendonbaliya la koori baara taabolo la ;
- Jateminé kelen cikelaw hakilinan-taw jinibaliya la janiya tataw la MAKOCI fe, u kun kari ;
- Jateminé kelen cikelaw ka lanini na k'u joyoro bonya koorisene yiriwa baarada ka taamasiraw kono, lanini min semenciyara koorisenenaw yere ka kosa-fe-wuli-ka-jow fe,
- Jateminé kelen ko jamana kono sigi-

ka-foba temenen ka baarasira jinini-nenba ka kan ka ke jogon hakilinan-taw jinini ye baara dakun na ;

- Jateminé kelen cikelaw ka wuli-ka-jo labalalen na,

Sigi-ka-foba ye nin walew latige :

- A y'a nini ka kooricikelaw ka jekuluw sigi sen kan MAKOCI fan bee (dugu misenninw ni duguyiriwatonw ; cikelaminibolow ani cikebelow ni kafoyiriwatonw ; ni cikeafow ni cikemaraw kono)

- A y'a nini o jekuluw sago ka don u

Sannifeere don ye nisondiya donba ye koori koloma kalite numantigiw bolo

MAKOCl KUNNAFONI

kunkankow la fo ka t'u sinsin netaasira kan ;

- A y'a jini nogondemensira ka sabati jekulu sigita ninnu ni MAKOCI ni Mali senekelaw togolasoba ani fangabolo ni netaasabati baarasira to bee ce. Nka jekulu ninnu t'olu nonabila.

- A y'a jini jekulu sigita ninnu fe u ka se ka kunnafoniw laboli santesira ni dugumasira bee fe, ani sebenw ni kunnafoni lasesira tow bee fe.

- A y'a jini ko labensira ninnu ka sigi sen kan ka ben kooriseneaw sendonwaati ma koribaara taabolo la, o waati minnu pereperelatigera sigi-kafoba sen fe. O be ke sanni waati latem'en baara jekuluw ka sigi sen kan waati ce minnu ka baara keta ye cikelaw sendonniwaatiw semenciyali ye sanni 1991 san kalo 12 nan tile 31 ce, walasa jekulu banbannenw be se k'u ka baara damine 1992 san, benkansaben rukurayalen kadara kono.

- A y'a jini ko koorisenea labennen ninnu jekuluw kono, k'olutogolamogow ka sorc MAKOCI kow latigesira bee kan : (baara kolosi jekulu ; songow dabon bolofara, olu n'u nogonnaw...)

- A y'a jini ko cikelaw sen ka don MAKOCI tigiya musakadaw la waati jan walima waati kunkurunni kono.

- Ay'a jini waati latem'en baarasira ka sigi sen kan baarasan lawaleyata ninnu lawaleyali kolosili kanma.

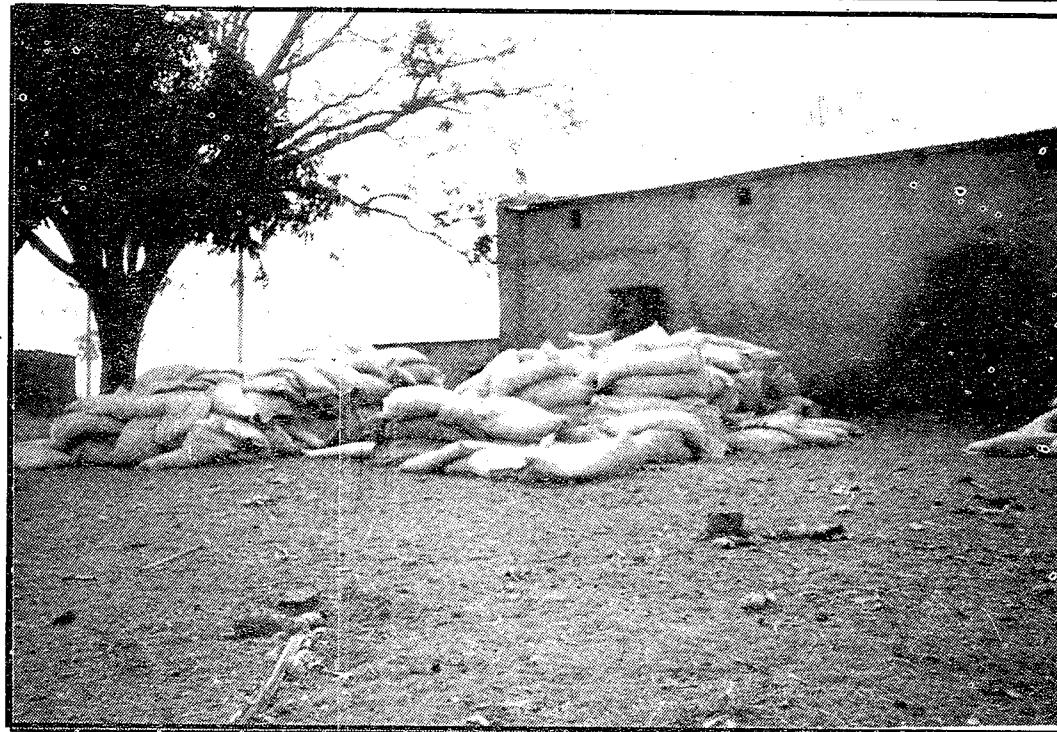
II/San baara bolodalenw

- Jatemine kelen ko koori wurusi dabalidaw minnu be yen sisan, k'olu barika hake latemenna koori koloma bota fe ;

- jatemine kelen ko dugukolo be ka tine k'o sababu ke foroba cikew ye ;

- Jatemine kelen ko cikelaw sen te don MAKOCI ka san baara bolodenw sigili la sen kan.

Sigi-ka-foba ye nin latige

Sene ye koba, nk'a dalilu be...

- A y'a jini ka koori seneta hake dansigi ka ben dabalidaw (izini) ka barika hake ma ;

- A y'a jini ka tilemisinogo ni sunugunogo donni don barika la MAKOCI kono. O be lasinsin seereforow kono ni cikelaw ka jekuluw ka demen ye.

- A y'a jini ka cikelaw sendon san baarafeerew sigili la sen kan, kooriseneke hake sigili la. O be ke sababu ye ka bee bolo don baara lasabatili la (jamana ; MAKOCI ani kooriseneaw).

- A y'a jini ka cikedugukolo labari-kaya nafoloda do sigi sen kan.

...Kooriforobaw...

MAKOCI KUNNAFONI

kōrisenewaw).

- A y'a nini ka cikedugukolo labari-kaya nafoloda dō sigi sen kan.

III/ Koori koloma sannifeere

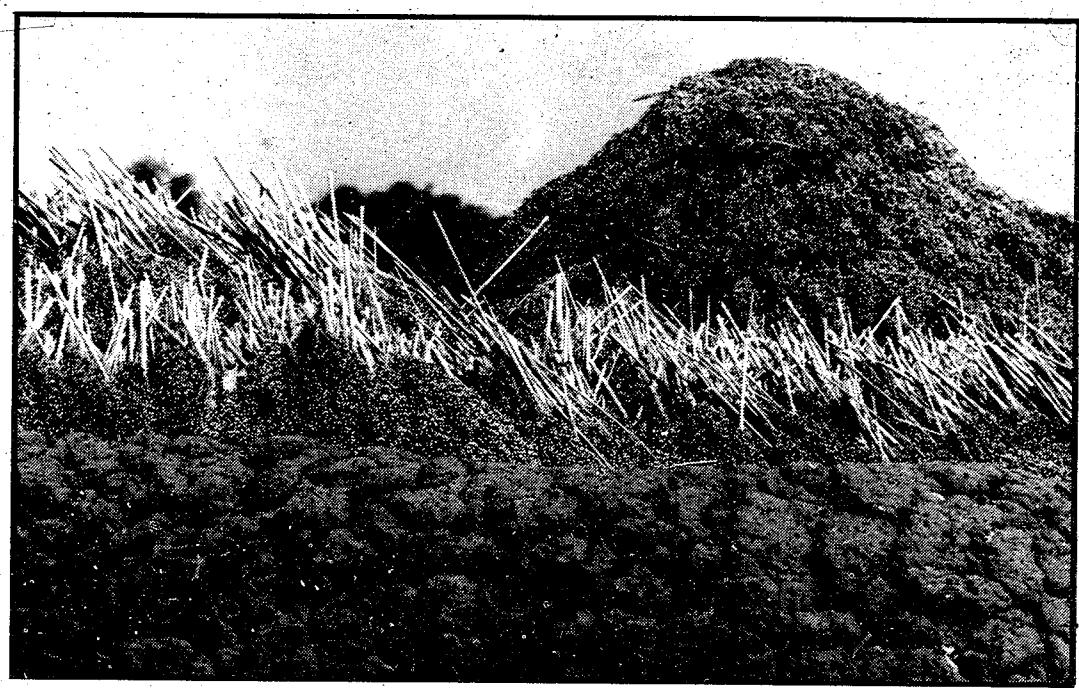
- Jateminé kelen geleya sorotaw la koori koloma kalitew boli la nōgon na ;
- Jateminé kelen geleya sorotaw la koori sorotaw la koori koloma dēnini na dugu misenniw kōno ani MAKOCI koori koloma laseyōrow la ;
- Jateminé kelen koori koloma sanwari sarali la ani wari yere donini na ka lase a seyōrow la ;
- Jateminé kelen geleya sorolenw na koori-bo-joona ladiyali wari dili la ,
- Jateminé kelen ninan san baara damineni geleyaw la ,

Sigi-ka-foba ye nin latige :

- A y'a nini koori koloma lajebagaw ka ke cikelaw yere ye MAKOCI mōgo faamuyalenw ka kōlosili kōno ;
- A y'a nini cikelaw tōgolamōgo ka ye pōnbasikili kōro walasa ka kamiyonw taayōrokow ganatige ani ka koori koloma girinya dōn ani k'a kalite jateminé
- Ay'a nini ka wari sarayōrow sōgerē cikelawla, cikēbolow ni kafoyiriwatōn kōno, hali cikelaminibolow kōno.
- A y'a nini ka koori-bo-joona ladiyali wari dili waati kuntaala janya, ka bō kalo 10n tile 20 ka se kalo 11nan tile 30 ma, 1991 san.
- A y'a nini ka koori koloma sansogo da mōgw tulo kan sanni 1991/1992 san sannifeere ce.

IV/ Bagandumuni ladoncogo

- Jateminé kelen ko jamana bagandumuni bōta kuuru te laboli ke ;
- Jateminé kelen cikelaw ka dusudonni na bagandumuni no fe, min nafa te fo bō belen,
- Jateminé kelen ko bagandumuni te lase a lasecogo la MAKOCI kōno ;
- Jateminen kelen geleya sorolenw nayōrōdōw bagandumunidilenw wari sarali la ;

...ni sumanforobaw de kōno

Sigi-ka-foba ye nin latige :

- A b'a nini cikelaw fe u ka barika don bagandumuni sorosira wērew la i n'a fo : senefenw bōnanw ani senefen bayeləmabōnanw
- A y'a nini bagandumunin tilanni kafo kōno, o ka k'a cogo bērebēre la ;
- Ab'a nini bagandumuni marayōro ka sigi sen kan samiye waatiw latemenni kanma,
- A y'a nini cikelaw yere sen ka don bagandumuni tilanni na dugu misennin kōno ani dugubaw kōno.
- A y'a nini duguyiriwatōn jurumaintigiw fe, u k'u ka juru sara teliya la.

V/ «OHV» cikelaw sendonni kōrisenē baara tōnbole la

- Jateminé kelen «OHV» cikelaw sendonbaliya la MAKOCI ni jamana ce bēkanw kōnokow la ;
- Jateminé kelen «OHV» cikela kōrisenewaw ka geleyakow la ka temen MAKOCI kōrisenewaw kan,

Sigi-ka-foba ye nin latige :

- A y'a nini «OHV» kōrisenewaw sen ka don MAKOCI ni jamana ce

bēkanw kōnokow la ;

- A y'a nini MAKOCI fe a k'a nini ka feere sigi sen kan min b'a to «OHV» kōrisenewaw b'uka koori koloma feere MAKOCI cikelaw ka da la ani olu ka waati la ;

- A y'a nini MAKOCI ka «OHV» cikelaw makojeminenw ta a yere ka cikelaw taw fe walasa cikeminenw bēsōrē da nōgon kelen na MAKOCI ni «OHV» cikelaw bēs fe.

- A y'a nini MAKOCI ni «OHV» fe u k'ubolodi nōgon ma walasa ka cikelaw ka yiriwasira bō da kelen na.

Ninnu ye sigi-ka-foba ka kolatigelenw ye. Jekulu min bē sigi-ka-foba ko latigelenw lawaleyali kōlosi, o kōnomogow :

- Cikelaw tōgolamōgo ;
- MAKOCI tōgolamōgo ;
- Mali senekelaw tōgolamōgo
- «OHV» tōgolamōgo .

MAKOCI ciŋe

Bayeləmabaa :
Tumani Yalam Sidibe

MAKOCl KUNNAFONI

Duguw kunnafoni :

1 - Wōnikōro dugu

Wōnikōro ye buguda sigilen ye Sunja dugukolo kan, Fana mara la. A ni Fana ce ye kilometere 20 ye. Wōnikōro dugu kōnomogo hake ye 377 ye
dabatala mōgo : 104

misi mume dugu kōno : 311

Saga ni ba : 323

so : 4

fali : 37

Wōnikōro dugu kōno dabafin hake ye 25 ye,

daba ḥana : 16

wotoro : 14

dannikelan : 7

hunin : 3

furakeponpe pilima : 8

jirisēn lamonyōro : 1

jiriforo kēne-tari : 0,25

Balikukalar sinsinna Wōnikōro kono 1986 san MAKOCI fe, n'o san na dugu kera duguyiriwatōn ye. MAKOCI kera sababu ye ka dugukolonon kunben baara yiriwa Wōnikōro cike dugukolo kan 1989 san.

O san baarakelenw :

- farakurusira fila :

sira folo metere 100,

sira filanan m 150.

- farakurubalan naani

- kalabalan saba

- jabisira fila :

folo : metere 155,

filanan : m 155

1990 san baarakelenw

- farakuru balan misen 12. O kelen o kelen ye metere 10 ye

- jibolisira kelen metere 50

- basen n'a dunya ye metere kelen ye, jojan metere seegin.

1991 baarakelenw

- farakurusira metere 60

- baara tō ḥesinnen don fala ladilali ma ni malosene ḥana ye. Farakurubalan do kera ka fala cētige metere 50. Farakuru wotoro n'e 231 de kera ka balan dila tile 13kōno. Farakuru doniyōro, kilometere 2 ni tilan. Baarakela mumē ye mōgo 26 tilannen ye kulu fila ye. Baara kēdonw tun ye tile fila ye dōgokun kōno, sibiri ni kari.

- Baara ninnu ke konuman sababuya bora MAKOCI yōro, ani dugukolonon kunben baarada mōgow ka demen

- Halibi Wōnikōro dugu jigi be demen siratēge werew la. Dugu bora baara kelenw nafa numa.

- An b'a nini cikela tow fe u ka dugukolonon kunben baara mine ni barika ye, walasa k'an ka cikedugukolo lakana.

2 - Falako kafoyiriwatōn

Falako kafoyiriwatōn sigira sen kan 1989 san kalo 5n, ni duguyiriwatōn kōnontōn ye : Basa,bugu, Falako, Nbeja, Naala folo ni 2nan, Nangerila folo ni 2nan, Solomanianbugu ani Suncebugu.

Kafoyiriwatōn ka tonba nēmōgōgōw sigira 1990 kalo 3n tile 12, walasa baa raw ka faamuya ton duguw mōgōw fe, ani baaraw ka se ka ke nōgoya la, kafoyiriwatōn nēmōgō n'a baarake nōgōw bolo n'o ye sekeretēriw ye.

Bee b'a dōn ko kafoyiriwatōn ye ton ye min be se a yēre kōro, min be se ka ko dilan a yērema n'a ma siri mōgo, dugu, walima serewisida la, fo n'a kera demen nini ye. O hukumu kōnona na, Falako ye nāniya dō ta, n'o ye k'u ka yōro bō kēneda la. Siraba dilan ye baara gēlemanba ye. Falakokaw y'u da fa o mugujalan na min nīgin ka go. Nka n'e be siran baara dō n'e, bolo b'o ke faasi.

Baara in ka kan ni ke ye, bawo Falako ye kōriseneyōro ye. Sannifeere mana se, gēleya caman b'u sōrō mobilibaw te se ka sira in bolifodugukolo kaja kōsebē, hali o la yōro dōw sebekōro tīnenen don. Kōri be men n'a ma ce.

O la tonsigi kera Falako nin waleya kan, kalo 9n tile 23, 1991 san. Ton kōnontōn bee ka mōgo tun be nōgōnye in kēne kan (mōgo 2 dugu o dugu). Tonsigi in kotigiyā tun be nēmōgō saba bolo.

Ton fa : Namanto Burama Dumbiya (Falako)

Ton nēmōgōba (peresidan) Sungo Dunbiya (Nbeja)

Ton nēmōgō dakan : Burulayi Dunbiya (Naala 1°)

Tonsigi dayelēlen nēmōgō fe, a n'a sigikun folen, kuma dira bee ma, bee k'i miirinanta fo. O bannen kō, ben kera siraba dilanni kan halin n'a be ke degun ye

dow ma. Yōro min tīneni ka jugu, baara be damine yen, n'o ye Falako ni Nbeja furancé do ye, bametēre naani nōgōn.

Baara bolodara ka ben alamisa don ma kalo 9nan tile 26, 1991 san. Dugu bee ta metere hake be suma, o jate be ta ga hake min b'i ka dugu kōno. Dow ta ye metere tan ye (m10), dow ta ka ca n'o ye. Falako dugu be labenni kē, n'o ye sumani ni baarakelaw kolosili ye. Tonba (biroba) mōgōbe segesegeli ke baaraw kēcogōla. Sariya gēlenw sigira baara labatoli kanma.

- Ni mōgo min mana baara kēyōro la, i be nangi dōrōme kēme fila (d.200)

- Ni mōgo min ma son baara in ma, e b'i sen bo sigi la bawo i ka kēne senēta be mine i la k'a di sebe kēla do ma.

- Ni dugu min fana ma son baara in ma, ayiwa ko be ke i la. I ka dugu kōri sannen kō, MAKOCI b'a ka juruw bō a la ani banki. O tuma i ka wari to te sara i ye fo n'i ye i ninyōro baarake. Nin sariyaw ka gēlen, nka u kafisa bawo mōgo tulogēlen dow be jama na olu be tow lamuruti ni kuma sidonbali ye, i n'a fo : «an nana kōri sene dōron kanma, ka wari nini. Nka an te sigibaa ye», walima «nin baara in ye diyagoyabaara ye, forosebaara tuma temenna, nin te ke anw fen yen...» K'a sōrō o tigilamōgo yēre ka kuma te mine a bōdugu la. Dow fana ko : nin baara in te manamana baara ye. An ka wari tilan duguw ni nōgōn ce, ka mōbili nini MAKOCI fe ani mansin, n'o ye katorōpila ye. O n'an ka sira laben. Falako ton peresidan ma son nin si ma. A ko an k'an cēsiri.

Falako kafoyiriwatōn ye nin tonsigi ke nka u kelen m'a kē. Citaara dugu bee ma min b'a lamini na, i n'a fo Falako tun ye laminikafo de ye (Zéri). Dugu 24 de kafolen b'o la. Ko kera n'jēna o ma sama bo. Odugu tow fana y'u kan di k'u be don baara in na, baw olu ka kōri fanba be bo sira in fe.

Ayiwa a kera koba ye dēre, konumānba, baw ni sira labenna ka n'e o be fisaya bee ma. Banabagatōw be lase joona dōgotoroso la Fana, n'a ma ke ni tooroba ye. Nin baara in bee lajēlen segesegebaaw ye tonba nēmōgō ye. Nin tonsigi in kera Adama Danbelé n'e na nk'a tun ye kolosilikela ye k'o lase a lase yōro.

Adama Danbelé
Falako kafoyiriwatōn kuntigi, Mara-kakungo cikekafo kōno

Jamana ka netaa koson

Kabini Musa Tarawele ka fanga binni 1991 san kalo 3nan na, ko caman kera Mali kono. O ko ninnu na numan b'u la, juguman b'u la. An ka bataki in be min kan o ye kow bee la juguman ye, min be jamana kono bi, ni daw ko a ma ko keñegafekel, daw yere ko ko burudame muruti. A ka kan an ka Jekabaara kalanbagaw ladonniya o kan. keñegafekel in poyira Musa Tarawele ka fanga tuma na. A waati la jamanaden tow tun y'a fo ko jokel don, bawu u tun degunned don, i n'a fo jamanaden tow. Burudamew ye Musa kele ni mugu ni kise ye, jamanaden tow y'akele sariya hukumu kono. Musa fanga in ye jamanadenw bee kele ni mugu ni kise ye. Min bor'o la bee y'o ye, bee y'o men. Fasodenw caman bonenia u nin na, baarakeminen caman tijena. Nka sanni Musa ka bin a tun ye kelebansebe do sen a ni Burudame kelekulu «MPA» ce. O seben senna Tamanaraseti, n'o ye Alizeri dugu do ye. O kelen Musa y'i nesin jamadenw ma worodugu fan fe, k'u kele ni mugu ni kise ye.

Musa ka fanga binnen, nemogo kuraw sigira jamadenw bee togo la. O nemogo kuraw ka kan ka baara kerenkrennen ke

walasa ka waleya sigi minnu b'a to jemufanga be se ka sigi jamana kono cogo min na. Kalo konoonton tun dira nemogo kuraw ma o kanma.

Nka Musa binnen, keñegafekel ma ban. A be i komi kele in juguyara. An be yorominna bi, mara 4nan, 5nan, 6nan, 7nan ani 8nan bee ye do sorokelela. Binkanni, mogofaga, baarakeda tijen ani baarakeminen tijen caman be ka ke mara folen ninnu kono. Senefenw be ka tijen, baganw be ka bosi utigila ni k'ug'en kaa taa jamana werew la. Mara 6nan, 7nan ani 8nan kono fanga lagosilen don, lakoli te se ka ke ani ko caman werew, k'o sababu ke kele ye. O yoro la, nemogo kuraw ye wele bila fasoden bee ma, ka wele kerenkrennen bila keñegafekel kelaw ma, an bee ka je ka jamana ka netaa nini. O netaa te se ka ke kele la. O la fo kele ka dabila. Kele banni kuma ma se ka fo ka ban faso ka sigika-foba temennen sen fe, kalo 7nan ni kalo 8nan na. O de y'a ke ni jamakulu sigira sen kan, min ka kan ka laje kerenkrennen laben, n'o be na ke Tumutu. O Tumutu laje tun ka kan ka ke kalo 11nan tile 15.

Jamanadenw bee jigi sebe tun be o laje la, u miiri la kele be na fo k'a ban.

Nka Tumutu laje in kotanna, k'a bila fo kalo 12nan tile 27 la, walasa keleban jekulu min sigirao ka se ka bee fe la don. Kuma caman fora keñegafekel in kan. Dow ko ko Burudamew b'a fe k'u fara ka bo Mali jamana na. Dow ko ko Mali jamana mago te keñegafela la, ko bawo fen were te yen cencenkulu ko.

Tijen yere la nin bee ye Mali jamana yiriwalibaliya ko kuma de ye. Bee b'a don Mali ye jamana kelen ye. O kelenya, mogo si te se k'o latijen. Molidenw te dijen n'o ye. Jamana joli te se ka taa ne ka soru jamanadenw be ka nogon kele. O de yoro la «CTSP» ni setigiblon be ka feere nini kele ka ban Jamana kono. Bawo ni kele ma ban, a ka gelon baara ka se ka ke min be jamana bo nogon la. A ka gelon sariya numan ka boli jamana kono. A ka gelon jeka-fo ani jeka-baara ka sabati jamana kono. O yoro la, jamaden bee ka kan ka sira taama min be kele ban ka soru ka ben tiimen. A be fo donkili la ko «kele de ye Manden ci, kele de ye Manden jo». Nka kele min don jugukel ko don, fasojugu kele. N'o te fasodenw ka nogon kele ko te.

Salifu Berete

SEKO NI DONKO KENE

Turabu

Kabini Ala ye bunaadama-den da, ani ham i de don. O ye mun ham i ye ? Sini ham i : mun de be na ne soro sini ? Bone jumen de be ne je ? Ne be se k'o kunben cogodi ?

Nin ham i ninnu de ye bunaadamen bil a ka feere ke, ka sini gundo don. K'a ta Farajela, ka n'a bila Farafinna, fileli be ke fan bee. Mogow ye taamasere nini, minnu b'u demen ka gundow labange : k'a ta boliciw la, k'a n'a bila mogo wolodon ni a waati la, k'a ta sebenfura la, nansara ko min ma ko «taro» ka n'a bila kolonin na, bunaadamenw ye feere do tige, min b'a to u be se ka doonin don sini na, walasa k'u yere makaran.

Anw fe yan, fileli kecogo min yiriwalen don, o ye «turabu» de ye : moriw b'a da ; bamananw b'a da. K'a ta beledugu, ka na jitumu, ka temen Wasolon, Kaarta, Manden, Kenedugu, fo Masina jamana kan, turabu be da nin be lajelen na.

Bamananw bolo, joyoroba de be turabu la. U ka dinenatige bee de dilonnen don a la : musofuru, bana, denko, nafoloko, nanaje... fen bee. Mogodow kelen be k'u ka dinenabo ben turabuda de ma.

Turabu sifaya ye fila ye :

- folo, a be fo ma ko «kala» : o ye so mugan ni fila (22) ani den mugan ni fila (22) de ye. Nka bee t'aledon. Adonnibagaw ko, ko fen don min ka ko ka

gelen kosebe : n'a y'a tigi to, a t'a ko to.

N'e mogo min b'a fe ka don ale cili la, fen danmadoninw be yen, f'i k'olu dafa folo de :

- i ka ke cekoroba sijetigi ye
- i ka keneya, wa finye ka na k'i la

- muso ni denw ka k'i bolo

U ka folo, kala mana fen o fen fo, o ye legese de ye : fosi t'o bali.

- Turabu filanan, a be fo o ma ko «laturu». Ale ye so tan ni woocra (16) ani den tan ni woocra (16) ye :

Ale ka nogon, w'a ka ko ma gelen. O de ye ale yiriwa, k'a kanubaga caya fan bee.

N'i y'a ye bamananw b'a fo turabu ma ko «tine», o sababu ye u dalen b'a la cogo min na ye. U be bonya min fa kan. O kanma, san o san, ni samine banna, u b'a son.

Anw ka masala be o de kan ; Tineson» kecogobeledugu kono.

Jumadon, ka ben okutoburukalo (kalo tannan) tile 11 ma, Nababugu, n'o ye Dorigunin cikebuguda do ye, jamaba de tun ye nogon soro yen, «tineson» na : tine masabaw, buguridalaw, tine kalandenw, bolodondenw k'olu fara mogo gansan werew kan. K'a ta da-fe-duguw la, fo yoro-jamogow, duguba-kono-mogowani jamana were denw, bee lajelen tun be yen.

A to be boko nataw kono

Mahamadu Jakite,
"Promodis"

**POYI :
Denbanuman**

Ne toorola

Ne segenna

- Ne kongannen don.

Ne sirannen don

- Kabini ne kera mogo ye

Ne be wolola.

San o san, ne be den caman soro.

Ne be ce ni muso caman soro.

Nka ne ye kolosili do ke

Ne ka den folo tun ka ca,

U tun be sijan soro

Ne yere tun baloko ka ni.

Ne tun nooro ka bon,

Ne tun be mago ne bee ye :

Cikela, baganmara, bololabaaarakela, furabolaw, O n'a nogonna caman.

Nka bi ne be jini ka ke falato ye,

Ne denw man ca bilen,

Ne denw te si soro bilen,

Ne ce te geren na ni balawu te,

Bawo ko ne denw te si soro

Ko ne te n denw balola, ne tu ladon.

Ne ko, ne te a la.

Hadamaden yere de no don

Olu de be n denw faga,

Ka ne yere wolo bo,

Wa u te dumuni di ne ma.

N'o kera fanga te ke ne na bilen

Juguw b'u sago soro ne na

Jugu folo ye n yere ce ye, n'o ye ji ye.

Jugu filanan ye o terike ye, n'o ye fiye ye.

Jugu sabanan o ye hadamaden ye, n'o ye ninjugu ye.

Nka ne hakili la ni ne balolen don,

Ka ne denw balo,

Hadamaden ka here b'o la ka temen ne yere kan.

Nka ni ne denw bee fagara

Ne yere be sa

Wa dije be ban.

Dugukolonon kunben baarada
Fana cikemara la

Tulo te sebe sa

Fantanya ani ladurutoya te ladiriya bali

Nsirin

Nin kera cekoroba doye. Ayedenke 3 soro. Denke folo kera donso ye, filanan kera jagokela ye, sabanan kera cikela ye. Cekoroba den si ma ke baara kelen na. Utora ten fokana san danmado ke o la. Donsoke ye sogo faga fo ka temen. Min ka baara ye jago ye, o fana ye wari soro fo ka temen. Cikela koni, san bee o be dugumogo bee balo. Kongote dumogo si mina Ala ni cikela ka baara ni a ka jelenya sababu numan. Cikela sera du koro fo ka dugumogow ke k'a fo.

Ala y'a ke don do la cekoroba ye denw wele k'u ke jogon kan, ko bee ka na i ka baara kelen sorojira. O don konge be du kono. Denke folo nana ni a ka sogo sogonw ye ; jagokela nana ni a ka jagoke wari doye ; cikela taara i sigi sabu fen te ale bolo. Sanni cekoroba k'a fo n ka wari mina ka balo san, o ma o ke, fo k'a fo ko bee k'i yere bolo. O fo ra yoro min na waritigw wulila ni u ka wariw ye. Cikela bolo lankolon wulila. Kabini o don na du farala. Fosi ma o ke fo cekoroba ka tilenbaliya. O koson folo mogokorobaw tun b'a fo ko jidon wo, sodon wo, ko yeredon jogon te. Cekoroba sabu de y'a ke fo du farala.

Bekayi Fonba
Balikukaramogo, Ncisunbugu
Banko mara

Masake do ka dugu la, fiyento fila tunbeyen. Masake ka danaya tun b'u kan kosebe. San do la ja nana ke masake ka jamana kono. Soneni ani binkanni juguyara. Masake ka no tun be soje tuma o tuma. Don do la, fiyento fila taara ka masake ka no bo dugutilama fe. Kelen donna jigine kono, do ye bore mina. U ye no bo damine. Masake ka kolosilikela y'u ye. O ye i taama dconin-dconin fo k'a bolo da jiginekonomogo kunkolo kan. O kelen, o y'i kanto kelen ma : ce ko bee be an ni jogon ce fo bolo da kunna. Oy'ajaabi ko : ne bolo te i kun na de. Okelen a ko : e ka tekere fofan. Ofana ye tegere fo. Min be jigine kono o ko : Na bolo sure be n kun na. O

kelen u ye fiyento fila mina ka tu sigi masake ka bulon kono. Masake y'u nininka u ni nagili min ka kan. U k'o fo. U ko an ban yere fili bajia la. O kelen u fila taara bajida la. Min tun be jigine kono o ko : ne be n bin ji la folo. Jaa janfan b'o koro. O ye kabakuru belebele ta nin k'o fili bajia la. Bore tun be min bolo o y'i tulomajo binkan na. O ma makan men. O y'i kanto ko : mogo-bin-ji-la o ye tine ye, nka, teku-tekku, o te korolenko ye. Okelen min ye kabakuru fili o yelela. U seginna ka na so. Masake y'u wele k'u laadi kosebe.

Bakari Sogoba
Kafoyiriwaton kuntigi, Masigi

